

teater [døgdi]

præsenterer

undervisningsmateriale til

BOLDBANEN

Udviklet til danskfaget for 7-9. klassetrin

Særligt rettet mod læringsmålene om
fortolkning, fremstilling og kommunikation

BOLDBANEN

En forestilling om grænser. Et stykke om at være ung og sårbar, uanset hvem man er.

Undervisningsmaterialet er udviklet af
dramaturg Niclas Fruergaard Christensen

BOLDBANDEN er støttet af

Nordea Fonden

Aage og Johanne Louis-Hansens Fond

Valby Lokaludvalg

Københavns Kommune

Børne- og UngdomsPædagogernes Landsforbund

BOLDBANEN ER SKABT AF

TEATER [DØGDI]

teaterdoegdi@gmail.com

INDHOLD

GUIDE - S. 4

LÆRINGSMÅL - S. 5

ØVELSER

ERINDRINGSØVELSE - S. 6

YTRINGSØVELSE - S. 7

REFLEKSIONSKORT - S. 8

VANDREØVELSE - S. 9

STILLBILLEDE - S. 10

MANUSØVELSE, TIL PRINT - S. 12

VIDERE HJÆLP - S. 14

Guide til

BOLDBANEN_s

undervisningsmateriale

Undervisningsmaterialet fokuserer på kreativ fremstilling og tolkningsarbejde, når I vender tilbage fra jeres teateroplevelse.

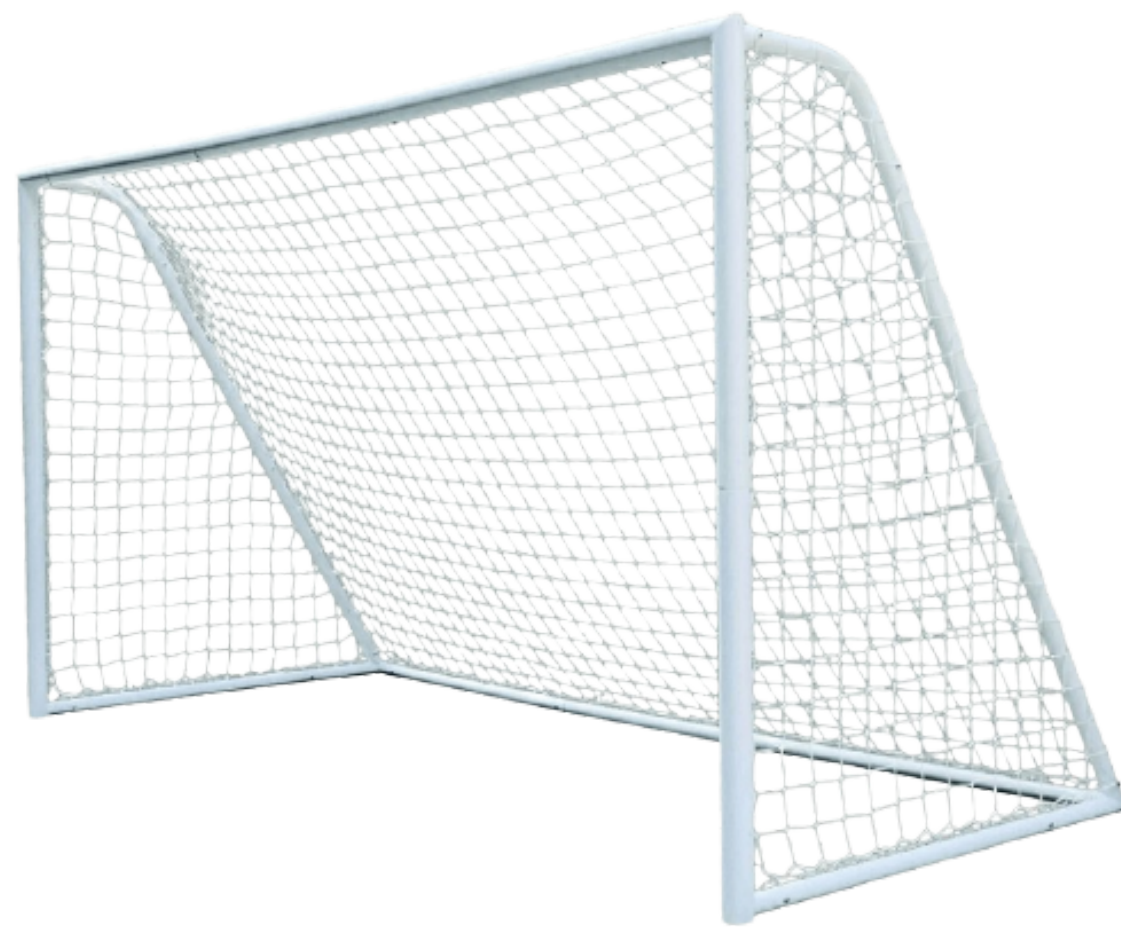
Materialet er udviklet sådan, at I kan tilgå det frit, alt efter hvor meget jeres tidsramme tillader. Øvelserne kommer i en rækkefølge, der organisk åbner mere og mere op for elevernes tolkningsarbejde, og som giver afsæt til videre refleksion over forestillingens tematikker. I kan gennemgå det fra start til slut, men I kan selvfølgelig også plukke i det, alt efter hvad der giver mening for jer. Materialet behandler centrale læringsmål, og hvis I oplever, at forløbet sætter gang i en særlig inspirerende nerve i klassen, kan materialet også give afsæt til mere. Særligt kan den sidste øvelse nemt udvides til at strække sig over et større forløb, med afsluttende visninger for hinanden i klassen. Men som udgangspunkt er materialet udviklet til at svare til ca. to undervisningstimer. Den sidste manusøvelse er beregnet til udprint, så eleverne har en guide med forslag ved sig.

Vores erfaring med BOLDBANEN er, at forestillingen og det videre klassearbejde kan danne rum for en særlig åbenhed og et momentum i klassen, hvor der er plads til at berøre nogle svære og vigtige emner. Opstår der et behov for yderligere samtale om, hvad man kan gøre, hvis man oplever alvorlige situationer, henviser materialet derfor bagerst til et par professionelle organisationer, hvor man kan opsøge gratis hjælp og videre sparring. For udover god klasserumskultur er det væsentligt at vide, hvor man kan finde hjælp.

Rigtig god fornøjelse!

LÆRINGS- MÅL

Materialet er udviklet til, at 7.-9. klassetrin kan beskæftige sig kreativt med kompetencemålene inden for fremstilling, fortolkning og kommunikation, som det følgende uddyber:

Fremstilling

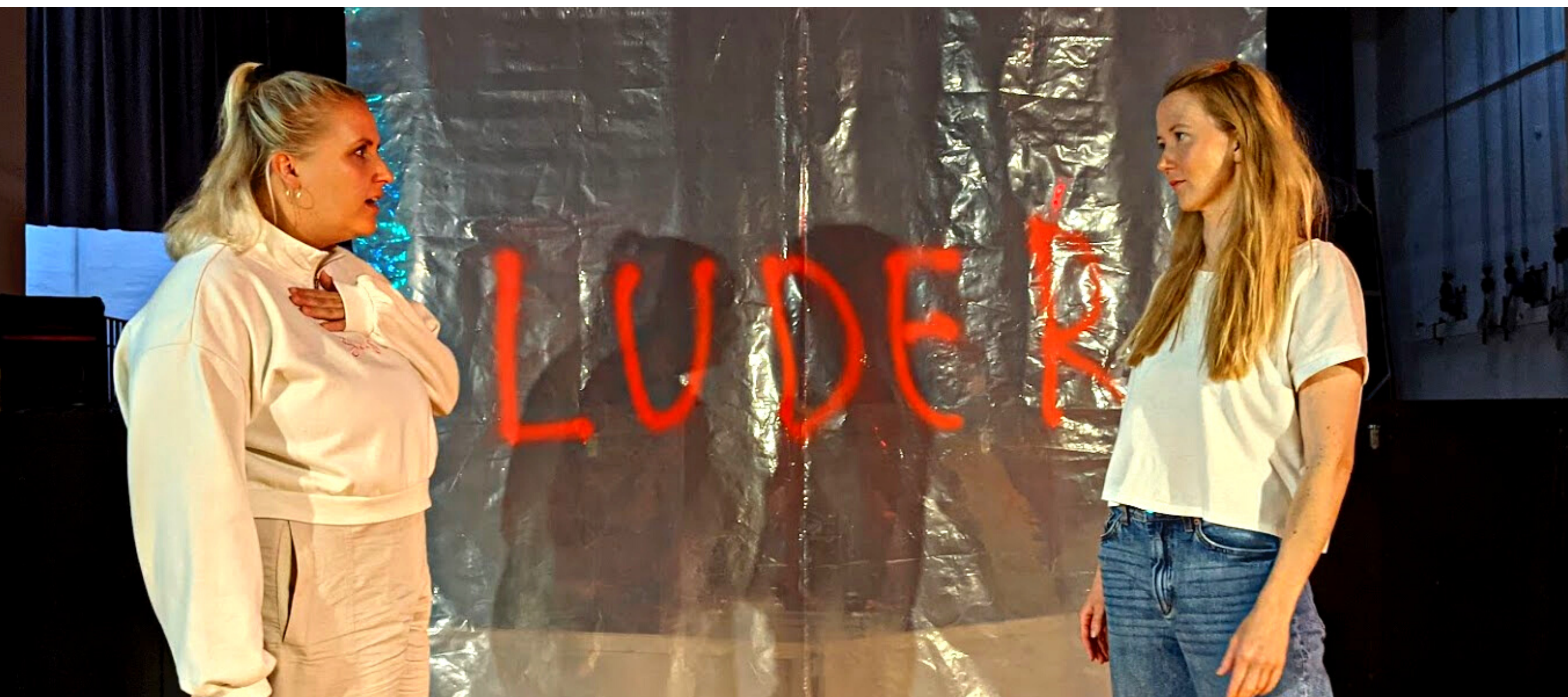
I et dramapædagogisk format arbejder øvelserne med argumenterende og reflekterende fremstillingsformer. Eleverne vil ligeledes skulle arbejde med at forberede og fremstille sammenhængende tekster i forskellige genrer inden for dramatisk tekst. Øvelserne vægter derudover at stimulere elevernes evne til at organisere samarbejde om fremstilling og udførelse.

Fortolkning

Øvelserne arbejder med refleksiv indlevelse i et dramatisk tekstunivers som grundlag for videre fortolkning. Eleverne arbejder med identitetsfremstillinger og med at formulere egne oplevelser og sansninger i et æstetisk sprog. Samtidig vil eleverne arbejde med fortolkning af egne og andres fremstillinger af identitet i tekster.

Kommunikation

Hovedbestanddelen af undervisningsmaterialet består af øvelser, hvor eleverne deltager reflekteret i kommunikation omkring komplekse sociale situationer. Gennem kropslige og stemmebaserede udtryksformer i øvelserne deltager eleverne aktivt og analytisk i dialog, der underbygges af åben argumentation og videre analyse af komplekse etiske og sproglige situationer.

ERINDRINGSØVELSE

.....

BOLDBANEN TILBAGE I BOLDEN

- Meditativ øvelse, med formålet at genkalde minder og indtryk fra forestillingen

Øvelsen varer ca. 5 minutter. Bagefter kan I samle op i plenum og fremhæve nogle af spørgsmålene.

Velkommen tilbage fra forestillingen! I rydder nu gulvet og sætter borde og stole til side. Eleverne sidder eller ligger i stilhed og må gerne lukke øjnene. Man kan med fordel sætte noget stille, instrumentalmusik på. Et forslag er *Le Jardin de Monsieur Monet* af Stephan Moccio, som kan findes her: <https://youtu.be/Ebi9cx6HbL0>

Læreren læser følgende højt for eleverne, i et roligt tempo med 5-10 sekunder mellem spørgsmålene, eller hvad der føles rigtigt:

"Luk dine øjne og forestil dig, at du står ude foran teatersalen. Døren går op. Du kommer ind i lokalet og finder din plads. Du kigger rundt. Du lægger mærke til andre publikummer i salen, og du fornemmer rummet. Du får øje på skuespillerne på scenen, der sidder klar. Forestillingen går i gang. Tænk så langt hen i forestillingen, som du når på de minutter, øvelsen varer. Tænk både på starten og slutningen. Og prøv at lægge mærke til så mange detaljer og sanser, du kan:

Hvordan ser der ud i rummet? Hvordan ser der ud på scenen? Hvilke rekvisitter er der? Hvordan er lyset? Hvilke lyde kan du høre? Hvad gør de på scenen for at vise, om de er udenfor på boldbanen, til festen eller hjemme hos Silja? Hvad gør det ved din oplevelse, at du sidder sammen med dine klassekammerater og ser stykket? Lægger du mærke til, hvordan de andre publikummer reagerer under stykket? Er stykket som du havde forventet? Synes du, stykket bliver voldsomt på et tidspunkt? Er der noget i handlingen, der overrasker dig, som du ikke havde regnet med?

Hvad får du af indtryk, der er med til at give dig nogle idéer om, hvordan karaktererne er? Hvilket noget tøj har Benjamin på? Hvordan er Siljas kropssprog? Hvilken mimik har Laura, når hun kigger på Silja? Hvordan er det anderledes at få indblik i karaktererne i et teaterstykke, end hvis det havde været en bog eller en novelle? Hvordan er Silja? Hvorfor er det svært for hende at sige fra, selvom noget går langt over hendes grænse? Hvorfor kan det være svært at bede om hjælp?"

Lad de sidste spørgsmål hænge et øjeblik. Nu kommer I stille og roligt til jer selv, men bliv bare siddende på gulvet. Spørg nu i plenum, hvad eleverne husker fra stykket. Var der noget, der gjorde særligt indtryk? Her er der rum til at tage nogle af spørgsmålene op i fællesskab.

YTRINGSØVELSE

.....

ER VI PÅ LINJE MED HINANDEN?

- Øvelse i at forholde sig aktivt og kritisk til et udsagn

Gulvet er ryddet, borde og stole skubbet til siden. Eleverne bliver præsenteret for en usynlig linje på gulvet. Den går i en lige linje fra den ende af lokalet til den anden. Linjen er delt op i 6 punkter: fra 1 til 6. Eleverne kan nu stille sig sig på linjen, alt efter i hvilken grad, de forholder sig til de udsagn, som læreren kommer med. Hvis eleven f.eks. placerer sig på nr. 6, så er man i høj grad enig i udsagnet.

Læreren instruerer eleverne i, at der ikke er et rigtigt eller forkert svar. Læreren siger et udsagn højt. Man beslutter sig for sin holdning inde i sit hoved. Og når læreren har talt til tre, stiller man sig ved det sted på linjen, der repræsenterer ens svar – uden at blive påvirket af, hvor de andre elever stiller sig. Hvis det giver mening for spørgsmålet, kan læreren herefter spørge ind til nogle af elevernes valg og høre, om andre har en anden mening. Hvert spørgsmål behøver ikke vare så længe, men øvelsen er god til at åbne op for refleksion, samt til at visualisere kompleksiteten i situationer og vores overvejelser.

Læreren fremsiger nu følgende udsagn og tæller kort efter til tre. På tre stiller eleverne sig nogenlunde på linjen ud fra, hvad deres holdning er. I kan eventuelt sætte en ting på midten af linjen, der markerer overgangen mellem enig og uenig:

"Jeg forstår godt, at Laura bliver så jaloux på Silja, at hun får lyst til at hævne sig"

"Siljas beslutning om at flytte er en god idé"

"Benjamin skulle have holdt bedre øje med Silja til festen"

"Benjamin er en god ven"

"Laura fortjener også, at der er nogen der bekymrer sig for hende"

"Jeg har selv prøvet at føle mig som en god ven"

"Jeg har selv prøvet at gøre noget, der var over stregen, for at passe på mig selv"

"Jeg har engang prøvet at føle mig alene"

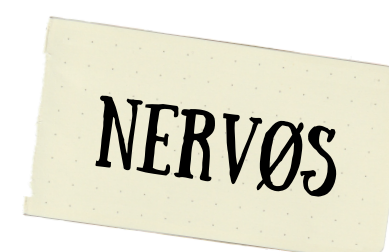
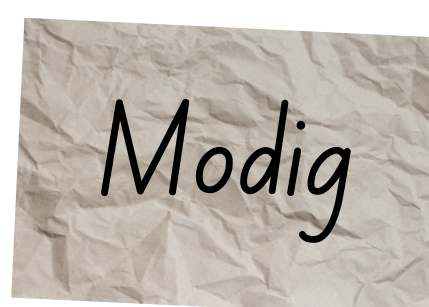
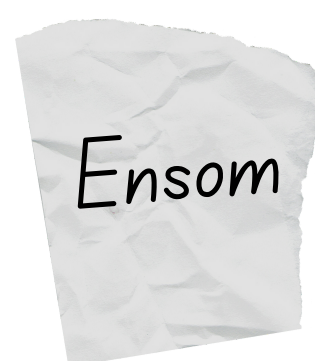
REFLEKSIONSKORT

.....

OVERVEJELSER OM KARAKTERERNE

- Øvelser i relationen mellem karaktererne og vores opfattelse af dem

Forberedelse: Find fem stykker papir og skriv følgende ord på arkene, som du fordeler ud på gulvet med god afstand: Modig. Uforstående. Nysgerrig. Nervøs. Ensom.

Borde og stole er stillet ud til siderne. Kortene ligger spredt ud på gulvet.

Eleverne skal nu først forestille sig, at de er Silja. I næste runde er de Benjamin. Så Laura. Efterfølgende Siljas mor, og til sidst Johan, som vi ikke ser på scenen, men som alligevel har en central rolle i forestillingen. Ud fra elevernes overvejelser om karaktererne, skal de nu stille sig ved kortet med den tilstand, de føler, når de sætter sig i karakterens sted. Det handler altså om, hvordan eleverne vurderer, at karakterne tænker om sig selv. Der er intet rigtigt eller forkert valg. Lad eleverne tale sammen i de spontant opståede grupper om, hvorfor de har stillet sig lige netop dér.

Læreren kan spørge ind til, om der er nogle elever, der vil knytte en kommentar til deres placering. Dernæst kan der spørges ind til, hvor i stykket, de oplever hovedpersonen være i lige netop dén følelse.

Læreren beder nu i stedet eleverne om at stille sig på refleksionskortene, alt efter hvordan eleven selv synes om karakterens væremåde. Der kan f.eks. være forskel på, om Silja selv føler sig modig og om eleven synes, Silja faktisk er det. Samme procedure gentages. Herefter skiftes karakteren ud.

Formentlig vil I skabe en samtale, der viser, at de udvalgte adjektiver ikke rigtig er nok til at beskrive karakterernes nuancer. Ingen af os er bare én ting. Til sidst kan I derfor drøfte, om der mangler nogle ord, der ville kunne indkapsle figurerne bedre.

VANDREØVELSE

.....

I KARAKTERENS FODSPOR

- Øvelse i at udtrykke en karakterskildring gennem kropstolkning og sprogsensibilitet

Borde og stole er sat til side.

Lad alle eleverne gå i "tømmerflåde" i stilhed. Det vil sige, at alle begynder at gå rundt i lokalet, men på kryds og tværs, og i deres egne retninger. Uden bare at cirkle i ring eller følge efter andre – medmindre det er et bevidst karaktertræk. At gå i tømmerflåde handler om, at man hele tiden prøver at sørge for, der er balance og en lige fordeling i lokalet, uden at nogen står stille. Sådan går man rundt mellem hinanden – inde i sig selv, og uden at få øjenkontakt til at begynde med. Man kan slentre stille, sætte farten op og være meget målrettet om, hvor man beslutter sig for at gå hen.

Nu skal alle gå ind i karaktererne på samme tid, mens I bliver ved med at vandre rundt. I første omgang spiller alle den samme karakter, mens I hver især finder nogle træk, I synes passer til den. Læreren laver først en runde, der fremhæver Silja; så Benjamin, Laura og Siljas mor.

Spørg eleverne: *Hvordan bevæger Silja sig? Hvilke følelser fylder i hende? Og med hvilken styrke? Er det kraftigt eller helt diskret? Er hun taktsom? Har hun travlt, eller stopper hun op? Har hun en bestemt bevægelse, der kendetegner hende? Og en særlig mimik?* Eleverne må finde deres egen tolkning, men også lade sig inspirere af andre og sige forslag højt.

Lad herefter også karakteren sige en replik fra forestillingen, hvis I kan huske en, eller sig en sætning, som I synes passer til figuren. Spørg, hvad Silja kunne finde på at sige. Det kan være hver jeres sætninger, men man må også lytte efter andres idéer her. Hvis det eksempelvis er Silja, kunne en sætning være: *"Der er faktisk noget, jeg godt vil snakke med dig om,"* eller *"Jeg har bare brug for at være lidt alene"*. Med Siljas mor kunne man f.eks. sige: *"Skal vi ikke bare have sådan en rigtig hyggeaften med pizza og film?"* Og når det er Benjamins tur til at komme frem, kunne det være: *"Jeg er forelsket i dig"* eller *"Skal vi ikke hænge ovre på boldbanen?"* Det kan være, jeres karakterer får lyst til at stoppe op, når de siger en replik. Måske går de rundt imens. Hvad føles rigtigt for karakteren?

Gå videre til den næste karakter, indtil alle karakterer har fået tildelt en måde at gå på, en typisk bevægelse, et tempo og en replik. Til sidst må alle skifte rundt mellem karakterne. Lad eleverne gå rundt, mens de taler ud i luften.

Lad til sidst eleverne begynde at hilse kort på hinanden i karakter. Få øjenkontakt, stop op, vær i de respektive karakterer og sig jeres replik. Gå herefter videre, indtil I støder på en ny, som I hilser på. Undersøg skiftene mellem de forskellige karakterer, og hvordan det opleves at ændre kropsbevægelse og væremåde. Afslutningsvis kan I sammen vende, hvordan de fysiske træk bidrager til at skildre karaktererne.

STILLBILLEDER

.....

TO BILLEDER - EN HEL HISTORIE

- Øvelse i at fremme elevernes evne til at udtrykke og tolke handlingsforløbet i samarbejde med hinanden

Inddel eleverne i grupper af 3-4 personer. Optimalt skal alle grupper kunne repræsentere karaktererne Silja, Benjamin, Laura og Siljas mor. Men går det ikke op, kan I sagtens fordele jer, så nogle grupper f.eks. undværer Siljas mor i galleriet.

Grupperne skal nu skulpturere sig selv som to stillbilleder af karaktererne. Først som et fra begyndelsen af forestillingen; så et fra slutningen. Det kan være fra en bestemt scene, eller f.eks. som et gruppefoto, hvis karaktererne stillede sig op sammen. Det vigtige er, at man fornemmer karakterenes stemninger og relationer til hinanden. Det er ligemeget, hvordan I fordeler køn og roller.

Hav fokus på relationerne og den enkeltes følelser og tanker – gestus, mimik, blikretning, afstand, kontakt til de andre karakterer, spænding i kroppen, glæde, vrede. Hvordan har Silja, Benjamin, Laura og Siljas mor det i begyndelsen? Hvor ender de?

Når grupperne har øvet stillbilledet fra starten af forestillingen, opstiller de det næste fra slutningen. *Hvad har forandret sig?* Når de har opstillet begge billeder, skal de øve en flydende overgang mellem de to positioner, sådan så det første billede smelter langsomt over i det næste. Grupperne skal overveje, hvilke stemninger og oplevelser, deres karakterer gennemgår i overgangen mellem de to billeder.

Når grupperne er klar, fremviser I stillbillederne for hinanden, en gruppe ad gangen. Grupperne står helt stille i deres første stillbillede i 10-15 sekunder, før de bevæger sig over mod det andet. I andre kommenterer på opvisningen, inden det bliver næste gruppes tur. *Hvilke følelser gennemgår karakterne i overgangen? Hvordan kommer det til udtryk?*

A photograph of a man and a woman in a workshop or rehearsal space. The man, wearing a black beanie and a dark jacket, is leaning over the woman. The woman has blonde hair and is wearing a light-colored top. They appear to be engaged in a collaborative activity, possibly related to theater or performance. The background is a textured, blue wall.

OM UNDERVISNINGSMATERIALETS SIDSTE ØVELSE

Bordene og stolene sættes på plads. Godt gået!

De forrige øvelser kan stå for sig selv og udgør et selvstændigt undervisningsforløb med intention om at udvide teateroplevelsen med fysiske og samarbejds-mæssige tolknings- og kommunikationsøvelser. Men de videreudvikler også indsigt i en karakterforståelse og indholdsskabelse, der lægger naturligt op til et videre kreativt manuskriptarbejde.

Den næste og sidste øvelse består af to sider, der er beregnet til udprint og uddeling til eleverne.

Det er en mere udførlig manuskriptøvelse, der evt. kræver sit eget modul, eller minimum 30 minutter af undervisningen, for at eleverne kan lave en grovkladde.

Øvelsen kan også strække sig over flere undervisningsgange eller lægge op til en aflevering. Som en oplagt forlængelse kan øvelsen naturligt kulminere i, at I opfører scenerne og udgør hinandens skuespillere.

MANUSØVELSE

.....

SILJA KONFRONTERER JOHAN

- Skriv din egen scene

Silja tager en beslutning. Hun vælger at konfrontere Johan med det, der skete til festen.

Denne scene skal du nu skrive. Den skal ikke være alt for lang, for det kan hurtigt blive et stort arbejde.

Et manuskript fortæller ikke historien på samme måde som en bog. Det kan se ud på flere måder, og det handler tit om dramatikerens valg og skrivestil. Karakterernes replikker står der. Og måske står der kort i starten af scenen, hvor den foregår, og hvordan den starter. Men samtidig må du også godt gøre dig nogle ekstra overvejelser. For hvordan ser *din* scene ud, når Silja møder Johan? Det skal man kunne danne sig et indtryk af, når man ser dit manuskript i denne her øvelse.

Nedenfor får du nogle spørgsmål, du kan tænke over. Når du har en ramme for scenen, begynder du at skrive. Det behøver ikke være perfekt. Dramatikere arbejder også deres manuskripter igennem flere gange, før de når deres endelige udkast. Så i denne her øvelse er det vigtigere, du lægger en overordnet ramme om scenens handling:

Starten

Hvor foregår scenen? Måske har klokken ringet ud. De andre i klassen strømmer ud af lokalet, men Johan står tilbage og roder med sin taske, der har knækket en strop. Silja ser sit snit til at gå tilbage ind i rummet til ham. Eller, måske ringer hun på hans dør hjemme hos ham en dag. Det kan også være, der er fest igen, og Silja får øje på ham. Det er helt op til dig. Er Silja alene i scenen, eller har hun taget en ven med? Måske Benjamin? Beslut dig for, hvem der er tilstede.

Karaktererne

Hvordan har Silja det? Er hun fuld af vrede? Eller vælder det op med komplicerede følelser? Hvordan er Johan? Er han forsvarende? Griner han ligefrem? Eller er han ved at bryde sammen af fortrydelse? Hvordan kommer deres følelser til udtryk - flakker deres blikke? Sveder de? Har de et lukket kropssprog? Skriv gerne nogle regibemærkninger til replikkerne: Du kan se et eksempel på, hvordan sådan nogle ser ud på næste side.

Slutningen

Hvordan skal scenen ende? Nogen gange kan det være en hjælp at vide, hvordan scenen cirka skal nå i mål, inden man begynder. Bliver Johan anmeldt? Angrer han? Bryder Benjamin ind? Kommer der en lærer?

Scenografien

Som du ved fortælles et teaterstykke af mere end replikkerne. Skriv derfor i kursiv mellem linjerne, hvis lyset på scenen ser ud på en bestemt måde. Er der spotlight på skuespillerne? Er der grønt lys, måske for at skabe en forvrænget stemning? Og hvad med lyden? Er der baggrundsmusik- eller lyde? Det kan også være med til at sætte stemningen og fortælle.

EKSEMPEL PÅ ET MANUSKRIFT

.....

SCENE, REPLIKKER, REGI

Sådan her kan et manuskript se ud. Ofte er der ikke så mange *regibemærkninger* med detaljer om, hvordan der ser ud på scenen, og hvordan skuespillerne bevæger sig. Nogle gange står der faktisk kun replikker efter en kort indledning. Men regibemærkninger fungerer som en beskrivelse af, hvordan du tænker at scenen kan se ud og spilles. Her kan du se, hvordan du kan opstille manuskriptet. Karakterens navn står midtercentreret og med store bogstaver, så det er tydeligt, hvem der har en replik eller skal gøre noget:

Frikvarter. Baggrundlyd af skolegård og leg. Lyden af et par træer svajer i vinden. Der ligger et sjippetorv på scenen. Lyset har et koldt skær, fordi det er vinter. [SILJA går over mod JOHAN med bankende hjerte]. Han står sammen med nogle af sine venner og griner. De har overtøj på som kostumer. [SILJA tøver]. Men BENJAMIN er gået med.

BENJAMIN

Hvis ikke du synes, det skal være nu er det ok. Men du kan godt.

[BENJAMIN giver SILJAS skulder et klem]

SILJA

Jeg vil ikke holde det inde i mig længere. Johan. Har du et øjeblik?

[JOHAN ser hen på Silja. Hans smil stivner, mens pupillerne udvider sig kortvarigt]. Baggrundlydende dør hen. [Stilheden er mærkbar, at man kan høre SILJAS vejrtrækning]. [JOHAN fatter sig og smiler igen. Men hans øjne flakker stadig].

JOHAN

Hva' så, Silja. Jeg har sgu ikke lige tid. Så hvis du vil snave igen, må du lige finde en anden.

JOHANS venner griner. [BENJAMIN træder et skridt frem.] [JOHAN bakker et skridt, men SILJA trækker BENJAMIN tilbage].

BENJAMIN

Det var ikke et tilbud, bonghoved. Det er nu.

JOHAN

Okay, slap dog af. Jeg kommer nu.

VIDERE HJÆLP OG UNDERSØGELSE

- Hvem går man til?

BOLDBANEN er en forestilling om grænser. Et stykke om at være ung og sårbar, uanset hvem man er. Det er altid en god idé at tale om sine problemer og dele dem med venner og familie, man er fortrolig med. Måske har jeres teateroplevelse endda åbnet op for en snak om grænser i klassen. Det er også et rigtig godt skridt. Men skulle man nogensinde have tunge og grænseoverskridende oplevelser, så er det vigtigt at vide, at man kan få hjælp - og hvor man kan få den.

Børnetelefonen

Børnetelefonen kan man både ringe og skrive anonymt til døgnet rundt. Hvis man har tunge oplevelser eller tanker, sidder der både voksne klar til at snakke om alting, og man kan også skrive med andre børn, der måske ved præcis hvordan, man har det.

ring, chat, sms eller skriv et brev og få hjælp

Ring eller skriv til BørneTelefonen på tlf. 116111. Det er gratis, og du er 100% anonym. Du kan også chatte eller skrive til brevkassen.

BørneTelefonen

Center for voldtægtsofre/Center for seksuelle overgreb

Med centre landet rundt kan du på voldtaegt.dk finde hjælp og støtte akut. Både hvis episoden er sket inden for få dage og for længere tid siden. Her kan du også se en video, der forklarer, hvordan hjernen kan gå i forsvar og lammelse ved hændelser som voldtægt.

Center for Voldtægtsofre
Aarhus Universitetshospital

